

Списание "Анамнеза" брой 13, 2011 г.

**За да разлиствате страниците,
посочете с мишката върху долния
десен ъгъл.**

**Можете или да ги обръщатете веднага,
чрез натискане, или да ги разгръщате
бавно, като истинска книга, държейки
натиснат бутона на мишката.**

Приятно четене!

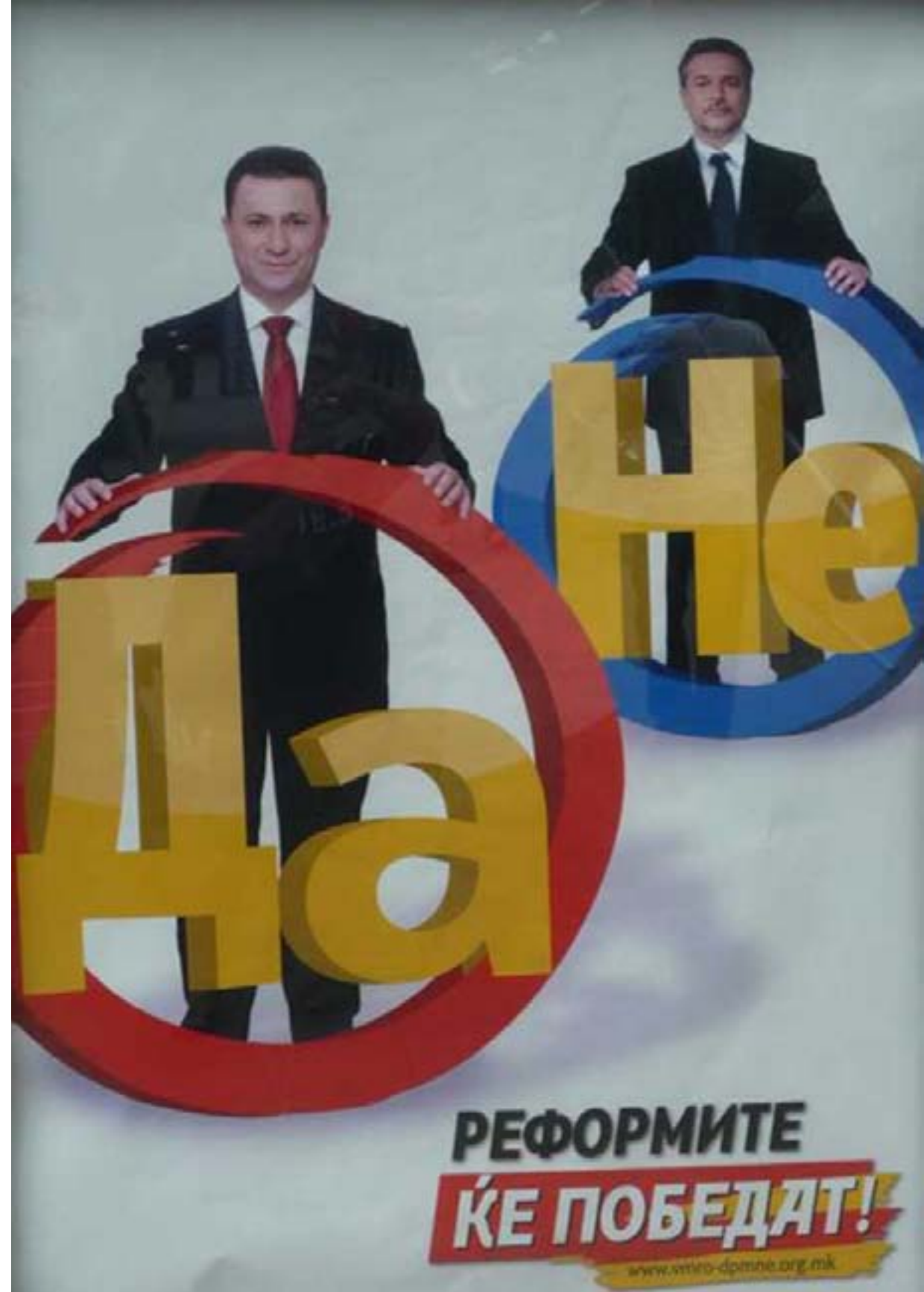
[Свали в PDF](#)

ЕДИН НАУЧЕН ПРЕСТОЙ В МАКЕДОНИЯ

Димитър Петров

През 2011 г. в Република Македония за втори път от три години насам се проведоха предсрочни парламентарни избори. Подобно на предходните и при тези залогът бе голям, на дневен ред стояха редица въпроси, от решението на които зависеше в каква посока ще поеме държавата. Основните от тях бяха продължаване на реформите, намиране решение на спора с Гърция за името на страната, подобряване на икономиката и намаляване на безработицата, която в навечерието на изборите достигаше стряскащите 32%.

По време на предизборната кампания отзвук в македонската преса предизвика приключване преговорите на Хърватия за членство в ЕС, в резултат на което пътят на тази страна към Брюксел е открит и се очаква присъединяването ѝ да стане на 1 юли 2013 г. Черна гора, която от декември 2010 година получава официален статут на кандидат-член, напредва бързо и се очаква до есента да започне преговори за членство. След като Сърбия залови и предаде укривалия се 16 години и обвинен във военни престъпления главнокомандващ на босненските сърби ген. Радко Младич на Хагския трибунал, пътят ѝ към евроинтеграцията вече е открит.

В резултат на това македонските политици осъзнават, че страната им, която от 6 години чака дата за преговори остава на опашката и вече е в ролята на догонващ останалите държави от Западните Балкани по отношение на своята евро-атлантическа интеграция. Затова логично си задаваме въпроса накъде отива Македония?

Това, което прави най-голямо впечатление в Скопие няколко дни преди изборите, е голямата политическа агитация, доминирана от управляващата ВМРО-ДПМНЕ и нейния коалиционен партньор –

албанската ДСИ. Навсякъде ни преследва лицето на премиера Никола Груевски и другите ключови фигури в управляващата партия, които смело заявяват „реформите ке продължат“ и призоват гражданите да кажат своето „не“ на опозиционната СДСМ и лидера ѝ Бранко Цървенковски. На фона на тази своеобразна канонада от предизборни послания опозиционната агитация бледнее. Тази неравнопоставеност в предизборната реклама много добре се илюстрира от един македонец, който на въпроса ми защо кампанията на ВМРО е толкова мащабна отговори: „те държат властта и кеша, могат да си го позволят“. Разбира се, по медиите се заговори за това колко милиони са похарчени за предизборна кампания, но с този въпрос пишещите братя се заеха по-усърдно след изборите.

Разхождайки се по центъра на Скопие, човек неминуемо стига до площад Македония, където остава поразен от грандиозните строежи, които текат. Те са част от проекта „Скопие 2014“, който цели обновяване на централната градска част. Наред с големите и каменни сгради в бароков стил по двата бряга на река Вардар правят впечатление и множеството паметници на бележити исторически личности, сред които император Юстиниан Велики, Св. Св. Кирил и Методий, Св. Климент Охридски и Св. Наум Преславски, войводата Карпош, Гоце Делчев, Даме Груев. Върхът на това строителство обаче ще бъдат триумфалната арка, паметникът

на цар Самуил и 22-метровата статуя на Александър Македонски, която е издигната по средата на площада. Приемането и започналата реализация на този проект изостря и разделя македонското общество. От една страна, се изострят междуетническите отношения с албанците, които считат, че проекта не отчита присъствието и историята им. От друга, част от македонците реагират отрицателно и определят проекта като пир по време на чума, визирайки голямата безработица в страната и

цената му, която се оценява за около 300 млн. евро, коментирайки, че едва ли това е най-добрата инвестиция в момента. Не малко са критиките и за неговата естетичност, визирайки факта, че централният площад ще бъде претрупан от нови сгради и паметници. Този проект показва сериозната криза на идентичността, която е обхванала македонците, целящи на всяка цена да покажат колко са древни. Според албанските интелектуалци националистическата карта, която разиграва премиера Никола Груевски, ще се върне при

него като бумеранг, защото такава политика не е в интерес на Македония, както във вътрешен, така и в международен план.

5 юни 2011 – денят на изборите. Очакваше се да има нещо, но то така и не се случи. Цял ден се разхождах по тетовските улици и останах поразен от спокойствието и тишината. Повечето от магазините бяха затворени, по улиците хората бяха по-малко от обичайното. Навсякъде цареше спокойствие. Тази обстановка се запази до вечерта, когато излязоха първите изборни резултати. Тишината беше разкъсана от клаксоните на множество коли. Първи се появиха привържениците на ВМРО-ДПМНЕ. Развявайки македонския флаг и черно-червени партиини знамена, те тържествено обикаляха по улиците на Тетово, отбелязвайки изборната победа на своята партия. Скоро виковете им бяха заглушени от далеч по-многобройните привърженици на албанската ДСИ, която се яви победител на изборите сред албанските партии. Те блокираха кръстовището до централния площад, развявайки албански знамена и сините транспаранти на тяхната партия, като скандираха името на председателя на ДСИ Али Ахмети и УЏК (на албански абривиатурата на Армия за национално освобождение и Армия за освобождение на Косово е една и съща). Основната група от празнуващи бяха в мнозинството си млади хора, тинейджъри и младежи към 22 – 25 години. Ентусиазирани, те се качваха по покривите и

капаците на колите, палейки фойерверки, размахвайки знамена и скандирйки името на партията и нейния лидер. Друга група от хора, предимно на средна възраст, се бяха насъбрали по тротоара и наблюдаваха сеира. В един момент, от една съседна уличка се появи ромски оркестър. Явно усетили възможността за бърза печалба, те се насочиха към празнуващата група албанци и в резултат градусът на емоцията се повиши още повече. Тази следизборна еуфория продължи до ранните часове на нощта и после всичко утихна, а на сутринта животът в Тетово си течеше в нормалния ритъм. След обявяване на окончателните изборни резултати всички партии участвали в надпреварата бяха единодушни, че това са най-честните, спокойни и без сериозни нарушения избори от обявяването на независимостта на държавата. На същото мнение бяха и всички чуждестранни наблюдатели.

Веднага след изборите се случиха две събития, които разбуниха македонското общество. Първото се случи в изборната нощ, когато на централния площад в Скопие, 22 годишния Мартин Нешковски е зверски пребит от представител на специалните полицейски части и почива. Второто събитие е арестуването на Любе Бошковски, лидер на участвалата в надпреварата, но не успяла да влезе в парламента, коалиция „Обединение за Македония“ по подозрения за незаконно финансиране на предизборната кампания. И ако арестуването на бившия вътрешен министър мина само със словестни коментари по медиите и клюки по скопските кафенета,

то убийството на Мартин беше събитието, което активизира младите хора. През следващите дни в Скопие се проведеха протестни шествия под мотото „Стоп на полицейската бруталност“. Чрез социалните мрежи младите хора започнаха да се организират и всяка вечер да се събират на къщата на Майка Тереза. С лозунги „Ние не сме партия“, „Вчера беше Мартин, утре ти“, „Алфи - убийци“ и др. те издигнаха редица социални искания, сред които за оставка на вътрешната министърка, промени при специалните полицейски части

и строг контрол при набирането кадри, защото както мнозина македонци споделиха, много спецполицаи са криминално проявени и над тях няма никакъв контрол. Цитират се (включително и в медиите) случаи от предходни години с тяхно участие и свършили с фатален край без последствия за виновните.

Изводи – Македонското общество е раздвоено по отношение на грандиозните строежи и национализма, проповядван от правителството на Никола Груевски. За голяма част от хората е важно да има работа и сигурни доходи. Честните и спокойни избори са показателни, че страната върви в правилната посока и политиканстването минава на заден план. Обществото става по-активно и както казва един от участници в протестите „това е първото излизане на млади хора“, които поставят открито социални проблеми, за които досега се е говорило само под сурдинка

През последните 20 години македонците загубиха много и затова сега искат само нормален живот за тях и техните деца. Този период се оказва достатъчен, за да започне да се пробужда общественото съзнание. Шествията по улиците на Скопие и социалните искания, които издигат младите са само началото на този процес. Има още много път да се извърви, но дали той ще бъде успешен зависи от управляващите в страната и тяхната воля за промяна.

